

nalla indoeur.: consta una variant *légano* (1513) des d'abans de *légamo*; i des d'abans d'aquest (c. 1640), havia existit el *Campo de Leganitos*, ple de fonts, en els suburbis de Madrid, lleonès *llégano*, murc. *leganizo* (Supl. de Ga. Soriano); i els pobles ben coneguts de *Leganés* (< *Leganets*) i *Leganiel* al S. i SE. de Madrid, presenten evolució fonètica mossàrab, i per tant estableixen la dualitat sufixal -ΛMO/-ΛNO-, típicament cèltica, com a existent en aquesta zona, des de bastant abans de la Reconquesta (c. al S. x).

D'altra banda hi ha força dades, en les llengües romàniques entorn del nostre domini, que asseguren una ampla àrea per al tipus LAKK- (amb KK doble), únic que ens pot satisfer si apreciem degudament l'abundor de derivats cat. *llacada*, *llacós*, *enllacar*, *llacor* etc. (infra), i amb el sign., ben acusat, de 'llo't': *lacoso* vol dir «pantanoso, humido» en el portuguès de Tras-os-Montes, exemple *esta terra é muito lacosa* (a Moncorvo, *RLus.* XIII, 119), *lacantal* «atolladero» (cf. Piel, *Muse. de Etim. Port. e Gal.*, 191).

Pel costat occità en trobem més. En l'antiga doc. bearnesa referent als famosos i pantanosos pasturatges del gran «marais» de Pont-Long, prop de Pau, el mot *lac* surt a cada pas, en els docs. del S. xv, amb el sentit de 'verdím', 'herba dels llots'; i el context prova inequívocament que es tracta de vegetals i no pas de cap estany, com sigui que s'equipara a *jeus* ('falguera'), *augà* ('algues, alguer') i *toye* ('salicornes'): per exemple: «servitut de béner (VENDERE) erbe, feus, augà, lac e toye» (*Cart.* B d'Ossau, a. 1450, p. 251); en el parlar albigès de Castres *s'alacà* és «se vautrer dans la boue; se mouiller jusqu'à la peau» (amb -k- < CC: Couzinié); NLL com *Laca* (Canejan) o el col·lectiu *Lacà* (< -ARE) es van repetint en totes les valls pirinenques de Gasconya, des de l'Arán fins més enllà de l'Alta Bigorra (p. ex. les *Cabanes deu Lacà* a Beyrede-Jumet, prop de Banheres), sempre en grans esteses de pasturatges humits.

Potser, doncs, tanmateix caldrà insistir en aquell LĀG- hipotètic de què parlàvem més amunt, pensant en la possibilitat d'un *LAG-IKO-/A contret en LAKKO/LAKKA. Sens dubte la *Ā* augmenta els escrúpols. Però hi ha certament altres possibilitats pre-romanes: Schuchardt aplegava un bon nombre de noms propis ibèrics (NPP i altres) en *Lacc-* i en *Lac-* (*Iberische Deklination*, 56); convé no perdre de vista el basc baztanès *logi* 'fang' (per més que Mitxelena, *FonHistVca.*, 88, en relacionar-lo amb la variant guip. *loi* sembla inclinar-se per admetre que la -g- sigui secundària, car és evident, pel que diu tot seguit, que no nega la possibilitat que sigui *logi* > *loi*); dins el repertori lèxic del mateix indoeuropeu hi hauria alternatives, i més pròximes a aquesta *Ā*.

L'irlandès mitjà *lathach* significa precisament 'llac, llot' («schlamm») i suposa una base LAT-AGO- paral·lela al gr. *λάταξ*, -αγος, 'gotes, escorrialles, de vi' etc., ll. *latex*, -icis, id.; segons Pok. (*IEW*, 654-5) això són amplificacions d'una arrel LAT- 'aigumoll, bassal' («sumpf, lache»), representada per l'irl. mj. *laith* 'aigumoll, cosa líquida' (< LATI-), ky. ant. *llat*,

corn. *lad* «liquor», ky. *llaid* (< LATIO-) 'llo't', gal. *Are-late* (> Arle del Roine, pròpiament 'a l'Est de l'aigua-moll'), també representat en mots de l'a-al. i de l'es-candinau antics que signifiquen 'argila' o 'fang argilós', 'brutícia' i en NLL bàltics.

Una formació LAT-KO- seria certament una base ideal per a *llac*, *llacós*, encara que no és pas igual a LAT-AKO- ni a *λάταξ*, ni s'ajusta bé als patrons morfològics normals en indoeuropeu; i no sembla acceptable en cèltic, però ¿com exclourem la possibilitat d'això en estadis tan poc coneguts com els del proto-indoeuropeu o el sorotàptic? No neguem que aquesta última possibilitat es presenta com un candidat ben seriós.

Consiguem tot seguit els DERIV. immediats de *llac* II. *Llaca* ribag. *Llacós* [1617, MAgust]: «terra aiguaosa i *llacosas*»; «*llacosas* fanguets» com a epítet en Verdaguier (esborrall d'*Atl.* 1867 v, 21a) ja recollit per Belv. i Lab. 1840 (nota 6), avui Ebre i Maestrat i usat pel vallespirenc Sant Salvador; recollit també pel DAg.: «fangós, brut», exemple: les basses *llacosas* on xerren les granotes. *Llacada* «rovinada», «a la Segarra, el *llac* que deixa» (*CostManc.* II, 91). *Llaquim*; *llaquimer*; *llaquimós*. *Llacaia* (< -ayla, -alla) 'deixalla d'una malaltia', b-emp., per comparació amb la *llacada* que deixa una riuada. *Llaquera* (descriu una afrontació: «puge a les *llaqueres* de Serra d'Ertas», damunt Farrera de Pallars, *Spill* de Castellbò a. 1518, f° 51v). *Enllacar* (ja en Jacme Marc, supra) que no és sols «pringar, ensuciar, terme de paperaires (Capellades: *els motllos de paper verjurat s'enllaquen amb la pasta*», DAg.) perquè es tracta d'un terme molt difós en tot el cat. occid. parlant del terreny, per exemple «La Tolla dels Bous ara està *enllakada*», mig omplerta pel llot (La Sentiu de Sió, 1964).

Que el ll. LACŪNA 'clot, forat' és derivat de LACUS I, és clar, i que ha deixat descendència romànica en el cast. *laguna* 'estanyol', és evident, i amb el sufix trivialitzat gall. i port. *lagoa*, leon. *llagona*.⁹ En català el tenim amb la -c- conservada; JRoig, *Spill*, l'usa com a variant d'estil del llatínisme *pi(s)cina* 'bassa de regatge': «ella-m signà / e designà: / —En aquest fust / un Rey robust, / molt desijat, / s'era penjat / --- / en creu ben alt, / de l'hort del salt, / prest, lo-n traquí, / e l'amaguí / jus la *picina*; / d'ell, medicina / l'aygua prenia; / hòmens guaria / sols: la *lacuna* / dones nenguna / no-s lig guarís» (v. 15217); «En lo seu temps se levarà lo gran Javalí, capdell de la sua gent, e apparrà en la gran *lacuna* <sc. la mar> --- se-n portarà mort rabiosa prop de la pena alta de la gran *lacuna* o bassa», referint-se al penyal de Gibraltar i a la mort d'Alfonso XI de Castella durant el setge que va posar a aquesta fortalesa.¹⁰

Forma restaurada de seguida pels escriptors de la Renaixença, ja Milà i Fontanals: «ample y prego-na s'estén / la muntanya del sol roja, / y fa, al cim, com torres d'or / dins de *llacunes* de boyra» (*Arnaldó de Baseya*, v. 156; ed. Gili, p. 316). És aquesta, amb -c- la forma del català comú en tots els temps, car ja el 1507 en el Princ., Fra Gabriel Busa, en emprendre's